

РОЗДІЛ II. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2018-3-03>

УДК 34:796.03:796.071(477)

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНИХ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ І ПРОФЕСІЙНИХ СПОРТИВНИХ ЛІГ У СИСТЕМІ СПОРТУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Ткалич М.О., к.ю.н., доцент

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
maxx.tkalich@gmail.com*

У статті проаналізовано деякі проблемні аспекти нормативно-правового регулювання діяльності професійних спортивних клубів і професійних спортивних ліг. Автор статті також ґрунтовно дослідив правовий статус суб'єктів професійного спорту в іноземних країнах. Зроблено висновок, що забезпечення нормального правового регулювання відносин у сфері професійного спорту й удосконалення правового становища професійних спортивних клубів і професійних спортивних ліг сприятиме розвитку вітчизняного спорту. Автор статті запропонував удосконалити чинне законодавство України в досліджуваній сфері з урахуванням позитивного досвіду іноземних країн.
Ключові слова: професійний спорт, професійний спортивний клуб, професійна спортивна ліга, юридична особа, установа, громадське об'єднання.

LEGAL STATEMENT OF PROFESSIONAL SPORTS CLUBS AND PROFESSIONAL SPORT LEAGUES: PROBLEM ASPECTS

Tkalych M.O.

*Zaporizhzhya National University, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine
maxx.tkalich@gmail.com*

The modern institutional system of Ukrainian sport may be characterized as a mix of two organizational models: free market type ("western model") and non-market type ("soviet model"). The main driver of sport in the Western countries is private interest (sports market), and the main priority of Soviet sport was the public interest (so called mass sport). Accordingly, the main organizational element of the "Western" system of sport is the private sports club and associations of sports clubs (professional sports leagues). On the contrary the main actors in domestic sport are state and public (in fact – quasigovernmental) organizations. That is, first of all, about sports federations and sports associations. At the same time, mass sports, like other sports, are currently in decline.

However, despite the state's inability to ensure normal financing of sport, it nevertheless occupies a dominant position in the institutional system of domestic sport. Such an interventionist approach has survived since the Soviet era. At the same time, it should be emphasized that in the conditions of a chronic under-financing of sports, the institutions of professional sport should take dominant positions. Professional sports, as an economic activity, is able to accumulate the funds necessary to build not only, in fact, professional sports, but also the whole system of domestic sports.

So, having switched to the market model of economic development, our state did not provide the possibility of transition to the same model of development of domestic sports. The legal framework of professional sports remains at a very low level. At the same time, the legal status of the sports club, as the primary link of the organizational system of both professional sports and sports, in general, is, in fact, not defined. The Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" of 24.12.1993 names sports club as one of the participants in the field of sports. But the legal definition of a sports club is extremely abstract and does not make it possible to clearly define its legal status.

The key aspect for the development of sports in foreign countries is the proper conditions for doing business. In particular, it is very productive to combine sports clubs into professional sports leagues to

optimize the commercial activities of each club and sports league in general. Ultimately, this leads to the emergence of free funds, which are aimed at the development of the entire sports system.

Consequently, the key to successful reformation of the domestic sports system is to ensure the normal development of professional sports with the leading role of professional sports clubs and professional sports leagues. The Law of Ukraine «On Professional Sports» should become an important part of such a reform.

Key words: professional sport, professional sports club, professional sports league, legal entity, institution, public association.

Характерною рисою системи вітчизняного спорту є поєднання двох організаційних моделей: ринкової («західної») та неринкової («радянської»). Ідеться про те, що головним рушієм розвитку спорту в західних країнах є приватний інтерес (спортивний ринок), а основним пріоритетом радянського спорту був інтерес публічний (масовий спорт). Відповідно, головним організаційним елементом «західної» системи спорту (більшою мірою – американської й меншою мірою – європейської) є приватний спортивний клуб та об'єднання спортивних клубів (професійні спортивні ліги). Головними ж акторами у вітчизняному спорті залишаються державні й громадські (фактично квазідержавні) організації. Ідеться передовсім про спортивні федерації і спортивні товариства. При цьому масовий спорт, як й інші напрями спорту, нині перебуває в занепаді.

Проте, незважаючи на неспроможність держави забезпечити нормальне фінансування спорту, вона, тим не менше, посідає домінуюче становище в інституційній системі вітчизняного спорту. Такий інтервенціоністський підхід зберігся ще з радянської доби. При цьому варто наголосити, що в умовах важкої економічної ситуації, в якій наша країна перебуває перманентно, і хронічного недофінансування спорту вкрай важливим є формування такої організаційної системи спорту, чільне місце в якій посідав би спорт професійний. Саме професійний спорт як різновид економічної діяльності здатний акумулювати кошти, необхідні для розбудови не тільки, власне, професійного спорту, а й усієї системи вітчизняного спорту.

Отже, перейшовши на ринкову модель розвитку економіки, наша держава не забезпечила можливості переходу на таку саму модель розвитку для вітчизняного спорту. Нині нормативно-правове забезпечення професійного спорту залишається на дуже низькому рівні. При цьому правовий статус спортивного клубу як первинної ланки організаційної системи як професійного спорту, так і спорту загалом фактично не визначений. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 [1] лише називає спортивний клуб одним із учасників відносин у сфері спорту. Легальне визначення спортивного клубу є вкрай абстрактним і не дає можливості чітко визначити його правове становище.

Зокрема, відповідно до ст. 9 зазначеного вище Закону, спортивні клуби є закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги. Спортивні клуби діють на підставі статуту (положення) й реєструються в установленому порядку. Засновниками спортивних клубів можуть бути фізичні та юридичні особи. Органи державної влади й органи місцевого самоврядування сприяють діяльності спортивних клубів шляхом надання організаційної, методичної та іншої допомоги. Фінансування діяльності спортивних клубів здійснюється за рахунок коштів власника (засновника), інших джерел, не заборонених законодавством.

Як бачимо, законодавець називає спортивний клуб закладом. Видається, що використання такої дефініції не відповідає термінології Цивільного кодексу (далі – ЦК) України [2] і максимально звужує поняття спортивного клубу, адже заклад (точніше, установа) – це лише одна із цілої низки організаційно-правових форм форма, яку може обрати спортивний клуб. Варто зазначити, що чинний ЦК України взагалі не містить терміна «заклад». Натомість господарське законодавство такий термін використовує. Зокрема, чинний класифікатор організаційно-правових форм господарювання [3] передбачає, що організація (установа,

заклад) – це організаційна структура, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна. Аналіз зазначеного визначення не надто прояснює ситуацію, адже залишається незрозумілим, чим саме заклад відрізняється від установи. Ще більший подив викликає встановлення законодавцем такої організаційно-правової форми господарювання, як організація. До того ж до цієї організаційно-правової форми, вочевидь, зараховано лише установи й заклади. Принаймні можемо зробити висновок, що заклад та установа, в розумінні КОПФГ, – це синонімічні поняття. У такому випадку Закон України «Про фізичну культуру і спорт» звужує поняття спортивного клубу до поняття установи, що є помилковим. Видається, що набагато доцільніше конструювати поняття спортивного клубу на основі поняття юридичної особи, що міститься в ЦК України. Відповідно, спортивним клубом доцільно називати організацію, створену та зареєстровану в установленому законом порядку для здійснення певної діяльності й досягнення певних цілей.

Запорукою розвитку спорту в розвинених іноземних країнах є належні умови здійснення спортивними клубами економічної діяльності. Зокрема, забезпечена державою можливість об'єднання спортивних клубів у професійні спортивні ліги дає змогу оптимізувати комерційну діяльність кожного клубу і спортивної ліги загалом. У кінцевому підсумку це призводить до появи вільних коштів, які спрямовуються на розвиток усієї системи спорту.

У нашій країні чільне місце в системі спорту посідають федерації з певних видів спорту. Хоча вони і є громадськими організаціями, саме вони реалізують державну політику у сфері спорту, відповідно до окремих договорів із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури і спорту.

Відзначимо, що в деяких зарубіжних країнах немає ані федерацій з видів спорту, ані окремого органу влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Звичайно, передусім ідеться про США. У цій країні домінує професійний спорт, відповідно, всі функції із забезпечення функціонування й розвитку певного виду спорту здійснюють професійні ліги. Передовсім це стосується командних видів спорту. Утім у різних країнах світу все частіше з'являються і стрімко набувають популярності професійні ліги з індивідуальних видів спорту. Як приклад можна навести Лігу професійної боротьби (Pro Wrestling League), створену в Індії у 2015 році, яка всього за декілька років свого існування вже набула неабиякої популярності.

Професійні спортивні ліги за кордоном створюються у формі комерційних організацій. Головною метою спортивних ліг є отримання прибутку. Зокрема, у 2017 році Національна баскетбольна асоціація (США) «заробила» 7,37 мільярдів доларів. Середня річна зарплата гравця НБА в сезоні 2017/18 років становила 7,15 мільйонів доларів [4]. Саме професійні спортивні ліги організують спортивний процес у відповідному виді спорту, зокрема розробляють правила змагань, установлюють вимоги до професійних клубів, регулюють відносини, пов'язані з переходом спортсменів з одного спортивного клубу до іншого та відносини спортсмена зі спортивним клубом, регламентують діяльність спортивних агентів тощо.

Необхідно зазначити, що в нашій країні також існують професійні спортивні ліги, проте вони мають абсолютно інший правовий статус, аніж іноземні спортивні ліги. По-перше, вітчизняні ліги створюються у формі громадських організацій. Відповідно, зникає ключова ознака, яка відрізняє професійний спорт від інших видів спортивної діяльності, а саме комерційний характер діяльності у сфері спорту. Адже головною метою створення спортивної ліги є отримання економічної вигоди від організації спортивного видовища. Натомість вітчизняні ліги як громадські організації фактично дублюють функції відповідних федерацій з видів спорту. По-друге, правовий статус вітчизняних спортивних ліг не врегульований на нормативно-правовому рівні. Більше того, вітчизняний Закон «Про фізичну культуру і

спорт» узагалі не називає професійні спортивні ліги серед суб'єктів спортивної діяльності. Однак позитивний іноземний досвід свідчить про те, що саме професійні спортивні ліги як комерційні організації, що включають до своєї структури професійні спортивні клуби, здатні найбільш ефективно регулювати відносини між собою та загалом впливати на розвиток відповідних видів спорту.

Цікаво, що в нашій країні існує ще й певна термінологічна плутанина, пов'язана з використанням терміна «спортивна ліга». Зокрема, не варто плутати професійні спортивні ліги як юридичні особи, що організовують відповідні змагання, і ліги спортивних чемпіонатів, які проводяться, як правило, відповідними федераціями з виду спорту й мають такі назви, як вища ліга, суперліга, перша ліга, друга ліга, дитяча ліга, студентська ліга тощо. Суб'єктами, які здійснюють організацію змагань серед спортивних команд професійних спортивних клубів і являють собою об'єднання цих спортивних клубів, є саме професійні спортивні ліги-юридичні особи.

Найбільш відомою широкому загалу вітчизняною професійною спортивною лігою є громадська організація «Об'єднання професіональних (професійних) футбольних клубів України «Прем'єр-ліга» (далі – УПЛ). Українську футбольну Прем'єр-лігу створено у 2008 році. Того самого року УПЛ увійшла до складу Федерації футболу України.

Варто зауважити, що в Україні існує також Професіональна (професійна –*авт.*) футбольна ліга (далі – ПФЛ) України. Згідно зі статутом, ПФЛ України є всеукраїнським спортивним неприбутковим об'єднанням професіональних футбольних клубів, діяльність яких спрямована на розвиток футболу в Україні, організацію та проведення Всеукраїнських змагань серед команд першої та другої ліг ПФЛ. Професійна (професіональна) футбольна ліга також входить до складу ФФУ.

Варто зазначити, що в історії українського спорту був випадок, коли ПФЛ відмовилася входити до складу національної федерації з виду спорту. Ідеться про Українську баскетбольну лігу (далі – УБЛ). Цю громадську організацію створено у 2008 році з метою організації змагань команд професійних баскетбольних клубів. При цьому УБЛ не увійшла до складу Федерації баскетболу України (далі – ФБУ), під егідою якої відбувалися ігри чемпіонату України з баскетболу у вищій лізі. Отже, протягом 2008 року існувало два чемпіонати вищого баскетбольного дивізіону, організовані УБЛ і ФБУ. Варто визнати, що УБЛ запровадила низку заходів, які були покликані збільшити видовищність вітчизняного баскетболу. Утім уже 2009 року УБЛ припинила своє існування. Того самого року провідні баскетбольні клуби України об'єдналися в Асоціацію баскетбольних клубів України «Суперліга», а ігри вищого національного дивізіону з баскетболу (також «Суперліга») стали проходити під егідою ФБУ.

Отже, запорукою вдалого реформування вітчизняної системи спорту є забезпечення нормального розвитку професійного спорту, чільне місце в якому посідали б професійні спортивні клуби та професійні спортивні ліги. Важливою складовою частиною такого реформування має стати Закон України «Про професійний спорт».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України, національних змін до міждержавних стандартів, внесення зміни до наказу Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 р. № 59 та скасування нормативних документів (Державний класифікатор ДК 002:2004 «Класифікація організаційно-

правових форм господарювання» (КОПФГ): Наказ Держспоживстандарту України від 28.05.2004.

4. Average annual player salary in the sports industry by league in 2017/18 (in million U.S. dollars). URL: <https://www.statista.com/statistics/675120/average-sports-salaries-by-league>.

REFERENCES

1. On physical culture and sports: Law of Ukraine from 24.12.1993. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994. № 14. Art. 80
2. The Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine from January 16, 2003. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2003. № 40–44. Art. 356
3. On approval of national standards of Ukraine, state classifiers of Ukraine, national changes to interstate standards, amendments to the Order of the State Committee for Standardization of Ukraine of March 31, 2004 N 59 and the abolition of regulatory documents (State Classifier DK 002: 2004 «Classification of organizational and legal forms of management»)(КОПФГ): Order of Derzhspozhyvstandart of Ukraine dated May 28, 2004.
4. Average annual player salary in the sports industry by league in 2017/18 (in million U.S. dollars). URL: <https://www.statista.com/statistics/675120/average-sports-salaries-by-league>.

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2018-3-04>

УДК 349.4:332.27(477)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВА В МЕХАНІЗМІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ

Федчишин Д.В., к.ю.н., докторант

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
d.fedchishin@mail.ru*

Стаття присвячена розгляду процесуальних прав у механізмі судового захисту прав на землю. Автором досліджено особливості судової форми захисту прав на землю. Проаналізовано зміст права на судовий захист. Розглянуто процесуальні права й визначено їх місце в механізмі захисту прав на землю.

Ключові слова: права на землю, процесуальні права, захист прав на землю, судовий захист прав, право на захист, гарантії прав.

PROCEDURAL RIGHTS IN THE MECHANISM OF JUDICIAL PROTECTION OF RIGHTS TO LAND

Fedchyshyn D.V.

*Zaporizhzhia national university, str. Zukovsky, 66, Zaporizhzhya, Ukraine
d.fedchishin@mail.ru*

Issues related to the protection of land rights have always played an important role in ensuring the proper exercise of these rights. These issues have always been the focus of both scientists and legislators. The state, recognizing a person as the highest social value in society, ensures the right of a person to judicial protection, obtaining qualified legal aid, access to justice (Article 55 of the Constitution of Ukraine).

Today, the issues of judicial protection in the field of land relations are becoming increasingly relevant. Judicial protection is a necessary and effective guarantee of the reality of human rights and freedoms. The protection of land rights in this form is carried out in the order of civil, economic and administrative proceedings. Resolving of land disputes of each type of these proceedings is settled under the Civil Procedural Code of Ukraine, the Economic Procedural Code of Ukraine and the Code of Administrative Procedure of Ukraine. Taking into account the status of the court as an independent body that obeys only the law, has constitutional guarantees of independence, transparency in the examination of cases,